॥दे०॥ॐनमःसिद्धेभ्यः॥अथलघुजैनेंद्रसूत्रपाठःलिख्यते॥जगत्त्रितयनाथायनमोजन्मप्रमाथिंन
नयप्रमाणवाग्रश्मिध्वस्तध्वांतायशांतये॥१॥छ॥अंत्येनेतादिः अणदित्स्वस्यात्मनाभाव्योतपरः
सस्थानक्रियंस्वं स्वेस्मिन्सुपुविधिरिष्टः अइउण् ऋऌक् एओङ् ऐऔच् हयवरट् लण् ञमङण
नम् झभञ् घढधष् जबगडदश् खफछठथ चटतव् कपय् शषसर् हल् कार्यार्थोऽप्रयोगीत् ।
अचीकोयण् स्थानेंतरतमः अनचि झलांजश्झशि अचोरहाद्वे एचोयवायाव यथासंख्यंसमाः
य्वोःस्वंवा नाज्झलंस्वं पूर्वत्रासिद्धं आदेप् अदेङेप् द्वयोरेकः रंतोणः एचैप् आदैगैप् स्वेकोदीः आ
कालोच्प्रदीपः एङोतिपदांतात् प्रकम्पाच्चिदिपाः इदुदेद्विर्दिः द्यः निरेकाजनाङ् ओत् चादिरसँत्व त्वे॥
निवादेश्चूडस्त्रसूयके अंत्यादिचष्टिः दूराद्धूते झलोजश् यरोङेविनाषाङे नासिकोङः झयोहः चद्रु
छ्यंसमंतनङस्य वाम्प्छोटिः खरीति ङमोनित्यंङमुट्ष्वात् नश्छव्यप्रशान् मोनुस्वारः वापदांतस्य । २

तोल्लिः कश्चौच शरिसमश्च छवि ससजुषोरि रेरहसो स्तोश्चुनाश्चुः ष्टुनाष्टुः॥१॥इतिपंचवस्तकस्प्र।
थमसंधिवस्तकपरिसमाप्तः॥१॥ ॥श्री॥ ॥श्री॥ ॥श्री॥ ॥श्री॥ ॥श्री॥ ॥श्री॥ ॥
ध्रुङस्थाने नूवादयोधः स्पर्द्धेपरं अनिस्तसुकदिस्वरूधृदिधानापायावापदियद्धिद्धलनीन्यो
म यस्येतदाद्दिगुः शेषोगएव वलाद्यागस्पद् वसि गाणयोः स्कस्तो[illegible] अधस्टत् सहताः स्वो
जसमौट्छष्टाभ्यांभिस्ङेभ्यांभ्यस्ङसिभ्यांभ्यस्ङसोसामङ्योस्सुप् सुपश्चविभक्ति तासामाप्यरास्ता।
हलश्चः मिङ्कार्थेवा सुपश्च साधनेस्वार्थे सुप्मिङंतंपदं ससजुषोरि विरामेविसर्जनीयः स्वा
भाविकत्वादभिधानस्यैकशेषामारंभः भेद्याव सुटिपूर्वस्वं कर्मण्यणीप् कर्त्रीप्यं पूर्वौमि नश्चपुं
सि अदुःखाद्द्युवायेपि अंतस्य कर्तृकरणेभा स्वतंत्रःकर्त्ता साधकतमंकरणं स्येनाङ्ष्टाङसेः नू-२
सुपि भिसोतएस् नास्थाने संप्रदानेप् कर्मणोपेयःसंप्रदानं ङेयः वहोमल्पत् कापादाने ध्वा।

लघ्वाणिसूत्र
।२।

पाद्येध्रुवमपादानं एप्यतीपदे तान्नेषे ङेसि ठेल्काच्चुरोनुट् नामतिसृचतसृ ईवधिकरणेच
आधारोधिकरणः त्यादिशायोः संबोधनेवोध्यं एकः कि ध्रात् हृदाज्नदाने नज्ञावेत्नयुट् युवोरना
कौ नपःस्वमोः अतुशुअ अतोम् नपःजस्शसोःशिः शिसर्वस्य शिधं नपोझलः परोचोमित्
धेको अपांत्याल्नुङ् अजाद्यतष्टाप् हल्ड्यापोदीःसुतिस्यनक्तु अङ्आपः छौजसिच शसि आङि
चापः याडापः टिदादिः ङेराम्नाम्नीभ्यः कौ केरेङः जसि आङोनास्त्रियां ङोर्ङिति ङसिङसो
अदद्धमोः यस्येप् सुपीकोचि ङितिप्रश्च अणोः अटश्च स्वैसखि गोरादेः यचिनः यस्पङ्र्
व यौआस्योमुः धोम्नार्थेभ्यो: नादेवोत्तपुंस्कसुंवत् कङआनसुकदंसोनेहसां अंतेत्नः ङि।
तू त्यवेत्याम्यं नखंमृदंतस्याकौ।।क्ततोङिये सुङनपः क्रतठः राम्सः विरामेवा नश्चापदांता।
स्यकृति यथ्यनुस्वारपरस्वं साद्यावधेः यचिनः नश्चाधआसम आमपिवतेरिष्ठ संतस्कमहतोः २

DR BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊ दाजी स्मारक

हलोनंतरास्फः रेष्यसुपि अत्वसोधेः असोत्वमन्वस्फात् मनंसुधिधिंडकंकति वाङिक्पोः ङुसक्का।
रुणे एवुटचौ ऋदमिङ् स्वसनङ्स्नेष्टत्वहृहस्त्रहोदपोरघश्ण्कृत्रपाम् स्वयुवमधोनोङ्गति श्वय।
णोति: जेः त्यदादेरः एप्यतोपदे तोस्सस्सावनंत्पे जसःशी सद्यादिःसर्वनामा सर्वनाम्नःस्मै ङसिङ्यो १ः
स्मात्स्मिनौ आम्यात्सर्वनाम्नस्सुट् सर्वनाम्नःस्याट्स्वश्च नोमताणोः अमौ दाङहीमोदसोसेः वद्वावी
रेतः मसुटाविभौ इदमदमोःसकोः इदमोमः पुंसीदोय् दः अनाप्यकः हलिलं यःसौ त्वाहौसौ ङे
सुटोशम् त्वमादेशौ युवावौद्वौ आवि यूयवयौजसि त्वमावेके इपि शसोनः यः युष्मदस्मदोः अन्याम
हौङश्या।। नसोभ्याम् ङसेः अत्काया तवममौङसि युष्मदस्मदोर्ङसोश् सामआकम् अमस्तायाम्
नवतेश्चः अमिदचांधेक्षोः स्फांतस्यरत्वम् अगिदन्नाङौ।। किमःकः केष्टयः त्रिचतुरोःस्त्रियांतिसृचत।
सु रोचुः चतुरनडुहोवी स्मांतेल् अविलः पदस्यटोन्नौ घवतिनगरी अषणन्ऽग्रआ किनत्याभास्नः

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

लोव्यापेमृपे
।३।

आङ्घोस्ते। क्रियायोगे गिः सुपो जेः असंख्यादिः कृत्विगद्धकृन्स गिगुम्मिगच्छयुजिकुञ्च हलुङः ङ्गि।
त्यनिदितः तिकुश्रादयः क्वित्पसकुः अचः चो नाव्येः पूजे। ङ्गोकद्कुमि किदंतः ईङ्दः तिरस
स्तिर्यरिवे समः समि सहस्यसधिः विष्वग्देवयोश्चटेरञ्च्यौ। अदसोडेः एथग्गुत्वं केचिदिच्छंति लत्व
वत् केचिदंत्यसदेश्स्यनेत्यकेसे हिद्रूप्यते इति॥ छ॥ एवं पंचवस्तुके द्वितीयं नाम वस्तु परिसमाप्तं॥
॥ ॥२॥ ॥छ॥ ॥सुपोक्षमदोः सुप्सुपा समस्तः पदविधिः क्रियिनन्त्यात्मसर्वार्थोनावातीत्यसंप्र
तिवृद्धिशब्दप्रत्नवपश्चाद्यथानुपूर्व्ययोगपद्यसंपत्साकल्यांतोक्तौ हात् नातोमत्वकाया यावद्य।
थावधृत्यसादृश्य अक्षकवांध्योरचीयुवो इशन्तिनातीतपतितगतात्यस्तैः नागुणोक्तपाद्येनोनैः क्त
प्रदार्थैर्थवलिहितसुखरक्षितैः कालीनिः ता ईषत्कौडेः इदथेचुसमाहारः संख्यादीस्च रात् विशे
षणं विशेष्येण पुंवद्यजातीयदेशीये गोस्त्रियोः नित्यच वयस्यनंत्ये वकादेः अन्यपदार्थेनेकं वम्
३

स्त्रीगोश्चैच। स्वतस्त्रपुंस्कादनूरेकार्थेङ्द्रियादौ स्त्रियांपुंवत् क्तमोः केण नकापि अचि सध्नंसृ।
तावकत्वम् हेजोहेतुशीलानुलोमेषारुः श्लोककलहगाथावैरचाटुसूत्रमंत्रपदे वागमिङ् उडोनतः।
चार्थेद्वंद्व वातरूपगतस्थान्यत्वंजनपश्चवडवपूर्वापराधरोत्तरपसला समप् वोक्तांत्वक् वेदिशे
षणेव तं द्वंद्वेषु अजाद्यत् अल्पाचूतरम् नरपदेषु॥ ॥छ॥ इति पंचवस्तुके तृतीय समविधिवस्तु
परिसमाप्तम्॥ ॥३॥ ॥ ॥श्री॥ ॥ ॥छ॥ तस्यापत्यं समर्थोत्प्रथमाद्वा प्राद्धेरण् इ
तश्चामादेः कङ्कोरोस्वयंभुवः अश्वपत्यादेरिञ् गर्गादेर्यञ् पौत्राद्दिवम् यञिञोः एक फञ्गणो
राद्यादिधीयते जीवतितुवंश्येयुवास्त्री ततोयूनीतितः यञिञोः आयनेयीनीयियःफढखछघां
त्यादीनाम् स्त्रीभ्योढण् नदीमानुषीभ्योङञ्पस्तदाख्याभ्यः अल्पाद्येवङः व्यचः क्लेढप्र्यधकात्।
क्षेः सेनांतलक्षणकारिभ्यङ्श्च राष्ट्रशब्दाद्राज्ञोपि ङिः देवांकमुतेनेवास्त्रियाम् द्याम्नाधकलिं

लेनैवैविसृपे ग्रामरमसादण् प्रवंसेर्द्ः कर्त्तरिशप् सास्यदेवता तस्यसमूहः तदेस्यधीते तदेधद्योरैयोवु ऋत्
।४। ऋादिसङ्ग्रांतादण् वस्येकः तत्रजातस्तत्रभव शाप्यादण् तेन दीव्यतिखनतिजयतिजितम् शाकु
लण्ठः तस्मैहितम् भावेत्वतलौ तदस्यास्त्यस्मिन्निति मतुः ममोङ्मयोमतोर्व्वायवादेः परस्या
देः तमर्हत्यावतिशायने टेः द्विविकल्पेतरेयसु ॥ ॥छ॥ इतिपंचवस्तुके चतुर्थं तद्धितवस्तुपरिस
माप्तम् ॥ ॥४॥ ॥छ॥ ॥श्री॥ ॥श्री॥ ॥श्री॥ ॥श्री॥ ॥श्री॥ ॥श्री॥ ॥छ॥
मूलसत्तायां भ्वादयोधः संवति लः कर्मणिचभावेचधेः अकर्मकोधिः मिबस्मसिझस्वतिप्तस्झी लस्य
डुहिमहिथासाथांध्वंताताझड ङन्तुदात्तेतोधः डौ मध्य भोमम् मिङ्स्थिरुघोस्मद्युष्मदन्या एक
द्विवहवश्चैकशः साधनेस्वार्थे मिङ्त्रिकः सस्नवत्योस्मिङि कर्त्तरिशप् त्यःपरः आधकक्रावाद्यो
स्चीयुवो इकस्तो यत्पतोर्वीः ==== अवश्व सुप्मिङंतंपदं ञांतः कर्त्तरिञे कर्मव्यतिहारेञः ।४।

क्रियायोगेगिः शाधोस्तेः असंस्थकिः इडानंद्धः टिह्टेरे अंत्यादयचष्टिः थासस्से डित्वात गोपि
तू वलिथोःखम् भावकर्मङिः गेयकृ क्ङिति दीस्वके थ्लिपञ्जाङ्ख्वासयसजनस्हज्वयश्च ग्रा
हश्वानाचैकार्थे अपश्यापः आनेमुक् परोक्षेलिट् मानाम्लत्वमथाणुसणलत्तुसुसः उुङ्लिटो
वुक् लिट् लिङुक्तत्वः पूर्वस्य हलोनादिः स्य नवतेर चेयर्खे वलाद्यागस्येट् श्युकःकिति
लिङस्फाविकत् हस्वहेमेस्तकुस्तुश्रवोलिटि इणःषीध्वंलुङ्लिटांधोगोढः वेटः लिटस्तझयो
रेशिरे अनद्यतनेलुट् लुगोन्स्यडारोरसः स्यतासीलृलुटोः तासस्त्योःखम् टेः रि एतिहः धि
सिस्यसीयुट्ठासोडेतस्ताझमद्गांजिवदित् शेषे विनावाल्लटःशत तोमत् आमेराट् लोट् ।
मेर्निः हितस्तखम् पिन्नाङ्सम्दः सेह्येपिञ्च मिपूथस्वतसोमूतंततामः एरुः आतोङेः एतऐस्वा
वामौ आमेतः आशिषिलिङ्लोटौ तुह्योस्तातङ्वाशिषि अनद्यतनलङ् एमे लुङ्लङ्लृङ् ॥

लघ्वपाणिसू० ।५। विधिनिमंत्रणामंत्रणाधीष्टसंप्रश्नप्रार्थने लिङ् झेर्जुस् यासुट्परस्मैडित् लिङोनंत्यसस्खम् अतोये
यू वलिव्योःखम् लिङःसीयुट् सुट्तथोः स्त्रलोपः किदाशिषि लिङाशिषि स्कादेःस्कोंतेच लुङ्
सिज्लुङि स्वेणापिवत्रुत्रः सेमे सार्वेसे घृविसेः आतः डेनतः जिडौ जेरुस् अस्तिङवदत्राणा
त् कर्मण्यात्मनि लिङ्हेतौलृङ् क्रियात्ययो हेतुफलयोर्लिङ् तुमेककर्तृके तुमीच्छायांधोर्वाप्।
ग्रोधोगरव सनिग्रहगुहश्च सन्यडोः पूर्वश्च वेचर्च नदंताधवः मनःपूर्वेवघात् वीरस्य अतःख
म् कास्यनेकाच्प्रत्यादिच्याम् आम लिङ्कृञ अरः कृहोश्चः वास्मसम्ज लिङस्फात्कित्।
वोपदेशोत्वत्सजिहत्रास्तासौनित्यानिटस्तेव्याद्ः कृतः आमन्तस्कृञः हल्याद्येः ईटीटः श्रीयो।
ह्लिंयासमभिहारे यङ्पोरेप् यङोच्चि यङोवा चर्करीतिश्च शपोलादिभ्यः अब्जात् थ मध्यात् वा।
नपः थवितो जुसि उसि सार्वेसे हेतुमति णिच् अयामन्ताल्वाय्येत्नुषु तेसेटि णिश्रिदुस्रुकम ।५।

मेंकर्त्तरिकाच् णौ कमुङः शेषात्स्वरभ्यादितः द्वित्वेचि नेपुयणेः शेषःख्यानन्त्रेवसन्वत् धेड्डीः ॥
अदनहणे शपोदादिभ्यः लिट्वा गमहनजनखनघसोमह्लि ङ्किति खम् शासिवसिघसाम् आद्य
तः ततोलुट् अन्मोतेः कृञलुत्पोदेर्ह्निः सिप्तिपोःअदोद् घस्तृलुङ्घञ्सनवक घुघुषादिलिट
लिशास्त्पर्ने मे ऊलोऊली चल्पद्यर्थात् अदेःमद्भ मद्यर्थकार्ये नेष्यते द्वित्वेचि लिहुल्कचित्रेधःजुदा
नादनयो जुहोत्यादिभ्यः गवुजुस जुवुवौगैच नीडीस्ककवामुज्रवल् आम हनिङ्गमपचांसनि।
दिवुक्रीडायौ विजिगीषाव्यवहारद्युतिस्तुतिकांतिगतिषु दिवादेःश्यः हल्पनकल्कोः वदइजसलोचः
नेटि मनीवंतव्दंनूस्रज दंशुस्वृध्यिमूलस्मरणप्रियसनाम् हलोय नश्रवेगे थस्यागोपिपषे युजस्मनिष
वे श्वादेःषःसः सादेःसुः वाब्दोःखम् अस्वरितेतः कर्त्राग्येफले ननस्त्यादस्मात् स्मसुधू ओमे उदयात्
ने रुधिरुदादिभ्यांगमसो श्रीमोरान्ते वे हलंतात रुधिरावरणे श्नसःखम् तथोर्धः दाधितः तनु सिषि

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

त्वंजैनेव्याप्रसृ॰ विस्तारे हस्तनादेरुः तनोतेर्यकि अतोहल्मध्येनादेवादेर्लिटि अतोनादेर्धः डस्य तनिपतिदरि
६। णाणाप्र तनोतेर्वा डस्यातोलुक् इयोश्चूड्व्यविनिमये आदेःस्मा हलसोरी घ्रमोरातः कीडूरेगी
अर्तिरीह्लीरीक्नूयीत्माप्यातांपुग्णावेव चुरस्तेयेचुरादिषु पाशूरूपवीणातूलश्लोकसेनालोम।
त्वचवर्मवर्णचूर्णचुरादेर्णिच्

सूत्रस्तंभसमुद्धृतंप्रविलसन्न्यासोरुरत्नक्षितिश्रीमद्वृत्तिकपाटसंपुटयुतंभाष्योघशय्यातलं टीकामा
लमिहारुरुक्षुरचितंजैनेंद्रशब्दागमप्रासादंपृथुपंचवस्तुकमिदंसोपानमारोहतात्॥२॥ कृतिरियं
देवनंद्याचार्यस्यपरिवादमथनस्य॥ ॥इतिश्रीलघुजैनेंद्रव्याकरणे पंचमस्याध्यायःसमाप्तः॥ दस्कत।
[illegible]चंदलुहाड्यावासीदिवगरीका पुस्तकपठनावास्तेलिख्यो वांचैजिहनैंयथायोग्यवंच्या॥ संवत् १८६४
कामितिअर्साढसुदि २ वारसोमवार॥ शुभंभूयात्मलजी[illegible]॥ ॥ ॥श्री॥ ॥ ॥श्री॥ ॥श्री॥ ६